

A kis népek kultúracseréjének ausztriai szószólója

Tízéves a KulturKontakt, az osztrák kancellári hivatal és az oktatási minisztérium közösen fenntartott egyesülete. Ez az egyedülálló intézmény az Ausztriának oly fontos szomszédos kelet-közép-európai országokhoz fűződő kulturális kapcsolatok ápolására alakult. Célja a térségbeli művészek felkarolása, esetleg fel nem fedezett értékek bemutatása, népszerűsítése és a segítség az oktatásban. Története azt példázza, hogyan intézményesül egy okos kezdeményezés, ha céltudatosan keresi, és meg is találja a testre szabott szerepet.

Siker a csereprogram

Tíz év alatt ez a kultúra és oktatás közvetítői szerepe egyre fontosabbá vált az átalakulás kezdeti nehézségein túljutó országok számára, amelyek közül többben már az EU-csatlakozáshoz szükséges felzárkózáshoz igényelnek segítséget. Nemzetközi elismerést aratott ugyanakkor – és ezt a jubileum alkalmából mérleget vonva az egyesület vezetői külön kiemelik – a szétesett és háborúdúlta Jugoszlávia népeinek felkarolása, oktatási és kulturális „gondozása”, olyanira, hogy a stabilitási paktum e szerepet immár hivatalosan Ausztriára ruházta. A sikert az egyesület vezetői nem utolsósorban az irodalmi csereprogramnak tudják be, annak a felismerésnek, hogy a kis nyelveket beszélő nemzetek egymás értékeit sem ismerik, így nem elegendő az e nyelveken írott művek nyugati terjesztése, szükség van a „keresztbefordításra” is. Az In Transitum elnevezésű, a Balkán népeinek irodalmi párbeszédét szolgáló ösztöndíj keretében nem egy albán művet fordítottak le szerbre, horvátra – és viszont.

– Ami Magyarországot illeti, az elmúlt esztendőben Frankfurt miatt érthetően előtérben állt az irodalom – mondta a Népszabadságnak Annamarie Türk, a kulturális program felelőse. Ugyanakkor a kulturálistanmenedzser- és kurátorképző tanfolyamokon minden alkalommal van magyar résztvevő: ez a tevékenység azért is fontos, mert a keleti bővítést tervező Európai Unió kifejezetten szűkmarkú kulturális téren, így az egyes országok saját leleményükre szorulnak. Ausztria szívesen megosztja tapasztalatait, és az évente kétszer – Salzburgban és Bécsben – immár rendszeresen megrendezett tanfolyamok Brüsszel elismerését is kivívták, ennek nyomán egyre több külföldi szakember is van az előadók között.

250 oktatási projekt

Látványosabb tevékenység a művészeti csere: 1993 óta húsz kelet-közép-európai ország 75 képzőművészenek nyílt alkalma bécsi bemutatkozásra a Vendég-műterem rendezvénysorozat keretében. A Gulliver névre hallgató ösz-

töndíj ugyan csak kelet-közép-európai művészek cseréjét szolgálja. Az utóbbi években Bécsben kiadott magyar vonatkozású kötetek szponzorainak felsorolásában szinte mindig megtalálható a KulturKontakt neve is. Az egyesület nemcsak az idei bécsi magyar filmfesztivált támogatta, hanem az arra kiadott igényes filmográfiát is. **Eörsi István** Márton László legújabb német nyelvű köteteinek kiadásához, a fordítóház működéséhez is hozzájárult. Sőt az idén a KulturKontakt önálló kötettel is jelentkezett: a bécsi Zsolnay kiadónál megjelent mű az elmúlt tíz év magyar-osztrák irodalmi kapcsolatait tekinti át, szemelvényekkel illusztrálva.

Az oktatási tevékenység 1994-től indult be, felelőse, Gerhard Kowar ugyancsak az EU-csatlakozás kihívását emeli ki. Öt-tíz éves programok segítik a szomszédos kelet-közép-európai országokban az oktatáspolitikai folyamatok beindítását éppúgy, mint a nyelvtanulást, de a tevékenység nem korlátozódik a hamarosan csatlakozókra. A Balkán vagy az egykori Szovjetunió országaiban a feladat még nehezebb, hiszen nem cél a nyugati formák exportja, sokkal inkább az ottani hagyományokra épülő korszerűsítés. Az összesen mintegy 250 konkrét oktatási projekt megvalósítását a KulturKontakt helyszínén működő kiküldöttei segítik – tíz országban, köztük Magyarországon is. Ugyancsak ott vannak az osztrák tanárok a kilenc kétnyelvű iskolában, amelynek BilNet Europa néven kialakított számítógépes hálózata az elmúlt két év nagy sikere. – A kilenc gimnázium közül öt Magyarországon van – fűzi hozzá Gerhard Kowar.

Lobbizás az EU-ban

Az elmúlt évek feladatai közé tartozott a lobbizás az Európai Unióban: erre Ausztriának a tavalyi elnökség fél éve kiemelt lehetőséget nyújtott. – A cél az – mondja Eva Müller, az egyesület e feladattal megbízott munkatársa –, hogy a kelet-közép-európai országokat, de legalább a már szinte az EU előszobájába bebocsátott országokat Brüsszel az eddiginél jobban vonja be az unió kulturális projektjeibe. Ebben a bécsi intézmény fontos szerepet vállalhat azzal is, hogy egyrészt segíti az érintett országokban a kultúra irányításának reformját, másrészt továbbadja ismereteit az alapítványok működtetéséről. A KulturKontakt az érintettektől azt is kéri, hogy ne hagyják magukat „lerázni”, ne mondjanak le a megfelelő tájékoztatás igényéről, kényszerítsék ki az Európai Uniótól a kapcsolódás lehetőségét egy-egy közös programhoz. A tízéves jubileumát ünneplő KulturKontaktaknak nem kell attól tartania, hogy a következő évtizedben feladat nélkül marad.

Bécs, 1999. december

Szászi Júlia